

Suomen kestävän kehityksen toimikunnan ehdotukset seuraavan hallituksen ohjelmaan

Esitys hallituksen tukea ja hallinnonalojen yhteistyötä edellyttävistä kestävän kehityksen aloitteista, toimista ja prosesseista¹

1. Suomi jatkaa kestävän kehityksen kansainvälisenä mallimaana – edelläkävijyys velvoittaa

Suomi on todettu kansainvälisissä kestävän kehityksen vertailututkimuksissa toistuvasti parhaaksi maailmassa. Suomi menestyy erityisesti kestävän kehityksen kokonaisarvioissa, joissa on tarkasteltu taloudellista, sosiaalista ja ympäristöllistä edistystä laaja-alaisesti. Myös Suomen kestävän kehityksen institutionaalinen toimintamalli on kansainvälisesti korkeasti arvostettu².

- Vahvistetaan Suomen menestystä kansainvälisenä kestävän kehityksen mallimaana priorisoimalla kestävästä kehityksestä tukevia toimia sekä varmistamalla toiminnan institutionaaliset järjestelyt: korkean tason poliittinen johtajuus, vahva osaava kotipesä, yhteyshenkilöt ministeriöissä sekä yhteistoiminta elinkeinoelämän, kansalaisyhteiskunnan ja tiedemaailman kanssa.
- Jatketaan Suomen kestävän kehityksen toimikunnan mandaattia vuoden 2012 jälkeen vuoteen 2017.
- Valtavirtaistetaan kestävän kehityksen tavoitteet hallitusohjelmassa niin, että ne otetaan huomioon kaikkien hallinnonalojen toiminnassa.
- Vahvistetaan Suomen kestävän kehityksen osaamista kansainvälisissä järjestöissä ja verkostoissa. Osallistutaan aktiivisesti kestävän kehityksen politiikan muotoiluun kansainvälisessä yhteistyössä.

2. Kestävä kehitys täsmennetään ja lisätään sen ohjausvaikutusta

Toteutetaan Kansallisen kestävän kehityksen kokonaisarvion (2009) ehdotukset.

- Uudistetaan kansallisen kestävän kehityksen strategia, jossa määritellään Suomen kestävän kehityksen tavoitteet ja periaatteet, sekä menettelytavat ja toimijoiden roolit, vastuut ja resurssit, joiden avulla kestävän kehityksen mukaisten tavoitteiden toteutuminen varmistetaan.
- Tarkistetaan kestävän kehityksen mittarit, joiden avulla voidaan paremmin seurata kestävän kehityksen tilaa ja tavoitteiden toteutumista sekä vastata kansallisen politiikan tarpeisiin.
- Kehitetään kestävän kehityksen vaikutusten ennakkollista arviointimallia julkisen sektorin ja muiden organisaatioiden käyttöön. Mallin avulla voitaisiin arvioida myös keskeisten lainsäädäntöhankkeiden kestävän kehityksen vaikutuksia.
- Vahvistetaan ja ohjeistetaan aluehallinnon kestävän kehityksen, luonnonvara- ja ympäristöpolitiikan ohjelmallista yhteistyötä kansallisen kestävän kehityksen strategian toimeenpanossa.

¹ Olennaista on tarve yhteistoimintaan: esitykseen ei siten ole nostettu monia kestävän kehityksen näkökulmasta tärkeitä toimia tai prosesseja, joiden toimeenpano voidaan hoitaa sektorikohtaisesti.

² Hallituksen ja kansalaisyhteiskunnan avoimeen vuoropuheluun ja yhteiskunnalliseen oppimiseen pohjautuva Suomen kestävän kehityksen toimikunta ja sen poikkihallinnollinen verkkosihteeristö perustettiin jo vuonna 1993.

3. Kestävää kehitystä edistetään koordinoitusti yhdenmukaisella politiikalla ja yhteistyöllä

Kansalliseen ja globaaliin toimintaympäristöön kohdistuu voimakkaita ja laajavaikuttavia muutoksia lähivuosikymmeninä, jotka edellyttävät laaja-alaista osaamista, eri ilmiöiden välisten kytkösten tunnistamista, varautumista, vahvaa johtajuutta ja politiikan johdonmukaisuutta.

- Yhteiskunnan rakenteellisiin muutostarpeisiin vastataan, varaudutaan ja sopeudutaan vahvistamalla valtioneuvoston politiikan koordinaatiota. Koordinoiduilla toimilla voidaan mm. lisätä valtiokonsernin kustannustehokkuutta ja vaikuttavuutta sekä arvioida politiikkaehdotusten vaikutuksia ympäristö-, hyvinvointi- ja taloudellisesta näkökulmasta ennen päätöksentekoa.
- Suomen kestävän kehityksen toimikunnan puheenjohtajan tehtävä palautetaan hallituksen pääministerille³, mikä nostaa kestävän kehityksen politiikan painoarvoa ja korostaa sen poikkisektoraalista luonnetta.

Tuetaan Kansallisen kestävän kehityksen strategian toimeenpanoa kohdentamalla rahoitusta muun muassa seuraaviin ajankohtaisiin hallinnonalat ylittäviin, laajempaa yhteiskunnallista tietoa ja hyötyä tuottaviin toimenpiteisiin, aloitteisiin ja hankkeisiin:

- Vaikutetaan siihen että kansainvälisessä YK-yhteistyössä päästään **globaaliin vaikuttavaan ilmastopimukseen**, joka mahdollistaa maapallon lämpötilan nousun pysäyttämisen sovittuun kahteen asteeseen.
- Selvitetään kansallisen tutkimusohjelman avulla **ilmastonmuutoksen ja hyvinvoinnin välisiä kytkentöjä**, erityisesti ilmastomuutoksen sosio-ekonomisia ja terveysvaikutuksia.
- Ministeriöiden, tutkimuslaitosten ja elinkeinoelämän yhteistyönä laaditaan ohjelma, jolla **viestinnän ja tietotekniikan** avulla vastataan ympäristö- ja ilmastohaasteisiin osana kestävää kehitystä.
- **Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja ekosysteemipalvelujen heikentyminen pysäytetään vuoteen 2020 mennessä.** Toimitaan aktiivisesti ja poikkisektoraalisesti uhanalaisten lajien suojelemiseksi. Käynnistetään monivuotinen tutkimusohjelma luonnon monimuotoisuuden yhteiskunnallisesta ja taloudellisesta merkityksestä Suomelle. Tutkimushankkeessa keskitytään erityisesti ekosysteemipalvelujen tuottamiin hyötyihin ja niiden arvottamiseen sekä ilmastomuutoksen hillintätoimien vaikutuksiin luonnon monimuotoisuudelle. Myös luonnon monimuotoisuuden kulttuurinen arvo otetaan huomioon.
- Konkretisoidaan, miten **luonnonvaratalouden** avulla aikaansaadaan uutta liiketoimintaa ja yhteiskunnallista hyvinvointia luonnon kantokyvyn rajoissa. Parannetaan edellytyksiä mm. ympäristöteknologiaan ja ekologiseen luontomatkailuun panostavalle yrittäjyydelle.
- Uudistetaan kansallinen **kestävän kulutuksen ja tuotannon** ohjelma, joka tavoittelee vähäpäästöistä ja resurssitehokasta tulevaisuutta erityisesti tarpeiden ja kulutuksen näkökulmasta. Tuotetaan ohjauskeinoja, neuvontajärjestelmiä, toimintatapojen muutoksia ja innovaatioita, jotka kannustavat kestäviin valintoihin sekä edistävät yritysmailman ekotehokkaita ratkaisuja ja globaalivastuuta.
- Vaikutetaan kansainväliseen ajankohtaiseen keskusteluun **vihreästä taloudesta (Green Economy)**, ja konkretisoidaan poikkihallinnollisessa yhteistyössä Suomen vihreän talouden tavoitteet ja keinot.
- Kestävän talouden arviointia ja tavoitteenasettelua varten **nostetaan BKT:n rinnalle yhteiskunnallista edistystä, hyvinvointia, ympäristön tilaa ja kestävää kehitystä kuvaava yhdistelmäindeksi** (esimerkiksi SSI, ISEW, GS, GPI⁴) tai **muutamia hyvin valittuja ja perusteiltaan tutkittuja avainindikaattoreita** tukeutuen kansainväliseen yhteistyöhön.
- Talouden ja hyvinvoinnin reunaehdoja määriteltäessä otetaan huomioon myös kansalaisten arjessaan kokema hyvinvointi ja elämänlaatu. Tuetaan VNK:n johdolla käynnistynyttä indikaattorityötä.

³ Neljän hallituksen pääministerit johtivat toimikuntaa sen perustamisesta 1993 lähtien vuoteen 2007 saakka

⁴ SSI=Sustainable Society Index; ISEW=Index of Sustainable Economic Welfare; GPI=Genuine Progress Index; GS=Genuine Savings

- **Kestävää kehitystä edistävää koulutusta, kasvatusta ja tutkimusta**⁵ vahvistetaan kaikilla kouluasteilla ja tutkimuksen tasoilla. Samalla kestävän kehityksen painoarvoa lisätään koulutuspolitiikassa ja opettajien perus- ja täydennyskoulutuksessa. Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnassa sekä nuorisotyössä tehtävää kestävän kehityksen kasvatusta ja aktiiviseen kansalaisuuteen kasvamista tuetaan turvaamalla kansalaisjärjestöjen ja kunnallisen nuorisotyön sekä nuorten vertaistoiminnan toimintaedellytykset.
- Toteutetaan YK:n suositus **kehitysyhteistyömäärärahojen** kasvattamisesta 0,7 prosenttiin BKT:sta vuoteen 2015 mennessä.
- Rakennetaan **yhteiskuntaa kaikille**, jossa toteutuu kestävän kehityksen tavoitteet laajasti. Kestävällä yhdyskuntasuunnittelulla sekä liikenne- ja rakennusratkaisuilla edistetään vähähiilistä ja resurssitehokasta yhteiskuntaa sekä suojellaan ihmisten terveyttä ja lisätään ympäristön viihtyisyyttä. Esteettömillä palveluilla ja rakennuksilla edistetään lisäksi kansalaisten tasa-arvoisuutta ja osallisuutta. Kulttuuri- ja liikuntapalveluja kehittämällä edistetään kansalaisten fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia.
- Uudistetaan **saamelaisten** kestävän kehityksen ohjelma, jolla tuetaan saamelaiskulttuurin ja perinteisten saamelaiselinkeinojen säilymistä elinvoimaisina.

⁵ sisältää mm. ympäristökasvatuksen, ilmasto- ja energia-alan koulutuksen, kestävät kulutus- ja tuotantotavat, kansainvälisyyskasvatuksen ja terveystieteiden kasvatuksen